

نفت و گاز

فصل ۷

مقدمه

به دلیل اهمیت فعالیت‌های نفت، گاز و پتروشیمی در اقتصاد ایران، اطلاعات آماری مربوط به این فعالیت‌ها در فصل‌های معدن و صنعت منظور نشده و یک فصل مستقل در این سالنامه به آن اختصاص داده شده است.

با استخراج نفت و گاز از اولین چاه نفت در مسجد سلیمان، در سال ۱۲۸۷ شمسی (۱۹۰۸ میلادی)، فعالیت صنعت نفت در ایران آغاز شد و آمارهای مربوط به آن نیز از زمان مذکور گردآوری شده است. پس از ملی شدن صنعت نفت در اسفند ۱۳۲۹، شرکت ملی نفت ایران آمارهای وسیع‌تری را منتشر کرده است. در اولین سالنامه آماری کشور، آمارهای مربوط به سال ۱۳۳۴ شمسی (۱۹۵۵ میلادی) درج شده است.

پس از تأسیس شرکت ملی گاز ایران در اسفند ۱۳۴۴ و شرکت ملی گاز مایع ایران در سال ۱۳۶۶، این دو شرکت نیز به ترتیب آمارهایی در زمینه گاز طبیعی (L.N.G) و گاز مایع (L.P.G) گردآوری و ارائه کرده‌اند.

در سال ۱۳۴۲ با احداث اولین کارخانه کود شیمیایی در کشور، صنایع پتروشیمی تولد یافت و این نقطه آغاز تأسیس سازمانی مستقل برای معرفی صنعتی نو در کشور به شمار می‌رود. از سال ۱۳۴۳ این سازمان نوپا تحت عنوان «شرکت ملی صنایع پتروشیمی» به فعالیت خود ادامه داد. به دلیل وجود منابع اولیه فراوان نفت و گاز و ارزش افزوده بالا و همچنین سایر عوامل، تولید مواد پتروشیمی در ایران مورد توجه و عنایت خاصی قرار گرفته است.

آمارهای مندرج در این فصل، از شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی استان و شرکت گاز استان دریافت شده است. لازم به ذکر است، اطلاعات ارائه شده به شیوه ثبتی تولید شده است.

تعاریف و مفاهیم

نفت خام: مخلوطی از انواع هیدروکربن‌ها با دامنه تقطیر بسیار گسترده به رنگ قهوه‌ای تا سیاه به همراه مواد غیر نفتی مانند گوگرد، آب، نمک، فلزات سنگین و غیره که در اعماق زمین یا دریا به حالت مایع یافت می‌شود.

نفت سفید: مخلوطی از هیدروکربن‌های نفتی در محدوده تقطیر ۱۵۰ تا ۲۷۵ درجه سانتی‌گراد که در حالت طبیعی بی‌رنگ بوده و به‌طور عمده زنجیره‌های هیدروکربنی C۱۲ تا C۱۵ را شامل

می‌شود این فرآورده در بیش‌تر موارد به عنوان سوخت در لوازم نفت‌سوز خانگی به‌کار می‌رود.

نفت کوره: برش‌های سنگین حاصل از پالایش نفت خام که به حالت مایع بوده و از ارزش حرارتی بالایی برخوردار است. نفت کوره با توجه به دامنه تقطیر و گرانی، طبقه‌بندی شده و به‌طور کلی کاربرد اصلی آن تولید حرارت (در کوره‌ها) و یا تولید توان (در کشتی‌ها) می‌باشد.

نفت گاز: از فرآورده‌های میان تقطیر پالایشگاه که دامنه تقطیر آن محدوده ۱۵۰ تا ۳۸۵ درجه سانتیگراد را در بر گرفته و رنگ طبیعی آن زرد کهربایی است. این فرآورده در سیستم‌های حرارتی و مشعل‌ها به عنوان مولد حرارت و در موتورهای احتراق داخلی جهت تولید توان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

بنزین موتور: مخلوطی از هیدروکربن‌های نفتی سبک مایع به‌طور عمده در محدوده ۵ تا ۱۲ کربن و دامنه تقطیر ۳۸ تا ۲۰۵ درجه سانتیگراد که بر دو نوع است: بنزین سوپر و بنزین معمولی.

سوخت جت: به عنوان سوخت موتورهای جت جنگی و مسافری به کار می‌رود که برحسب میزان امتزاج نفت سفید مرغوب با سایر فرآورده‌های نفتی سبک (نفتا)، به‌صورت انواع مختلف تولید می‌شود و با اضافه کردن مواد افزودنی به منظور کاهش خوردگی و نقطه انجماد و ... تکمیل می‌شود و در استانداردهای بین‌المللی به نام‌های JP۴^۱ و ATK^۲ معروف است.

گاز غنی: گاز تحویلی به شرکت ملی گاز ایران (پس از استحصال میعانات گازی) را گویند.

گاز سبک: گاز غنی که پس از طی مراحل جداسازی و جدا کردن مایعات و میعانات گازی، طبق استانداردهای شرکت ملی گاز ایران به گاز سبک تبدیل می‌شود.

گاز مایع: مخلوطی از پروپان و بوتان که در فشار اتمسفری به حالت گاز بوده اما در دمای محیط و تحت فشار می‌تواند مایع شود. **تزریق گاز:** عملیاتی است که در میدان نفتی به منظور افزایش ضریب بازیافت و امکان برداشت نفت خام بیش‌تر از یک میدان نفتی در راستای دستیابی به اهداف کلان اقتصادی کشور صورت می‌گیرد. **مشترک گاز:** شخص حقیقی و حقوقی که طبق ضوابط، نسبت به پرداخت هزینه‌های مربوطه اقدام و شماره اشتراک به وی تخصیص یافته است.

^۲) Aviation Turbine Kerosene

^۱) Jet Propellant

در سال ۱۴۰۱، تعداد ۳۴۲ نازل بنزین معمولی و ۳۰ نازل بنزین سوپر و ۱۰۴ نازل گازوئیل وجود داشته است. تا سال ۱۴۰۱، از تعداد ۱۷ شهر، ۱۷ شهر گازرسانی شده است. همچنین ۱۰۱۸ روستای استان نیز از نعمت گاز برخوردار بوده‌اند که نسبت به سال گذشته ۱۰/۴ درصد افزایش داشته است. تعداد انشعابات گاز موجود، بیش از ۱۳۸ هزار انشعاب بوده است. در این سال، تعداد مصرف‌کنندگان گاز طبیعی بیش از ۲۲۶ هزار مشترک بوده که ۹۵/۱ درصد آن مربوط به مصارف خانگی بوده است.

در سال فوق، میزان مصرف گاز طبیعی ۸۱۷ میلیون متر مکعب بوده است.

مصرف‌کننده گاز: شخص حقیقی یا حقوقی است که جریان گاز ملک مورد تقاضای وی طبق ضوابط، وصل و آماده بهره‌برداری گردیده است.

خط انشعاب گاز: خط یا خطوط لوله گاز که گاز مصرف‌کنندگان را از طریق خطوط انتقال یا شبکه تغذیه و یا شبکه توزیع تا نقطه تحویل گاز تامین می‌نماید.

سوخت: سوخت شامل: پروپان، بوتان، پنتان پلاس، پنتان، بنزین پیرولیز، رافینیت C۴، رافینیت C۶، C.F.O و MTBE

گزیده اطلاعات

لازم به توضیح است در سال ۱۴۰۱، میزان مصرف فرآورده‌های اصلی نفتی به دلیل عدم ارائه اطلاعات از سوی وزارت نفت در جداول سه صفر (۰۰۰) آورده شده است.

۷-۱- مصرف فرآورده‌های اصلی نفتی

نفت کوره (مترمکعب)	نفت گاز (مترمکعب)	نفت سفید (مترمکعب)	بنزین (مترمکعب)	گاز مایع (تن)	سال و شهرستان
۲۴۰۳۴	۱۰۸۱۸۵	۶۳۲۱۰	۱۸۳۱۷۲	۱۰۲۹۸	۱۳۸۵
۴۱۰۳	۱۴۷۸۴۹	۴۸۰۵۸	۱۵۸۷۱۹	۱۴۴۳۲	۱۳۹۰
۴۴۷۲	۱۵۰۲۱۹	۲۴۲۳۷	۱۹۹۶۰۳	۱۸۶۳۰	۱۳۹۵
۶۴۴	۱۳۷۶۳۲	۲۲۰۱۳	۲۲۲۵۷۴	۱۵۵۶۰	۱۳۹۷
...	...	...	...	...	۱۳۹۸
...	...	...	...	...	۱۳۹۹
...	...	...	۳۷۲	...	۱۴۰۰
...	...	...	۳۷۲	...	۱۴۰۱
...	...	...	...	...	بویراحمد
...	...	...	...	...	کهگیلویه
...	...	...	...	...	گچساران
...	...	...	...	...	دنا
...	...	...	...	...	بهمئی
...	...	...	...	...	باشت
...	...	...	...	...	چرام
...	...	...	...	...	لنده
...	...	...	...	...	مارگون

مأخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه ریزی

۲-۷- تعداد مجاری و نازل های عرضه فراورده های سوختی

سال و شهرستان	مجاری عرضه سوخت(حمل و نقل زمینی)	مجاری عرضه نفت سفید	جایگاه های سوخت گیری گاز طبیعی فشرده (CNG)
.....۱۳۸۵	۰۰۰	۰۰۰	۰
.....۱۳۹۰	۳۱	۰۰۰	۵۸
.....۱۳۹۵	۳۳	۱۸۵	۲۷
.....۱۳۹۷	۳۵	۱۷۵	۲۸
.....۱۳۹۸	۳۴	۱۷۴	۰۰۰
.....۱۳۹۹	۳۵	۱۶۲	۰۰۰
.....۱۴۰۰	۳۷	۱۵۳	۲۹
.....۱۴۰۱	۰۰۰	۱۸۱	۰۰۰
.....بویراحمد	۰۰۰	۱۱۰	۰۰۰
.....کهگیلویه	۰۰۰	۶۹	۰۰۰
.....گچساران	۰۰۰	۲	۰۰۰
.....دنا	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰
.....بهمئی	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰
.....باشت	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰
.....چرام	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰
.....لنده	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰
.....مارگون	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰

۷-۲- تعداد مجاری و نازل های عرضه فرآورده های سوختی (دنباله)

نازل			سال و شهرستان
گازوئیل	بنزین سوپر	بنزین معمولی	
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	.....۱۳۸۵
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	.....۱۳۹۰
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	.....۱۳۹۵
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	.....۱۳۹۷
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	.....۱۳۹۸
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	.....۱۳۹۹
۱۰۴	۳۰	۳۴۲	.....۱۴۰۰
۱۰۴	۳۰	۳۴۲	.....۱۴۰۱
۴۴	۱۶	۱۵۰	.....بویراحمد
۲۰	۸	۶۴	.....کهگیلویه
۱۶	۶	۷۲	.....گچساران
۱۲	۰	۲۲	.....دنا
۰	۰	۸	.....بهمنی
۸	۰	۸	.....باشت
۲	۰	۸	.....چرام
۲	۰	۴	.....لنده
۲	۰	۶	.....مارگون

مأخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه ریزی

۳-۷- شهرهای گازرسانی شده^(۱)، خانوارهای تحت پوشش شبکه گازرسانی و شهرهای در حال گازرسانی در پایان سال

شهرهای در حال گازرسانی ^(۳)	شهرهای گازرسانی شده ^(۲)		سال و شهرستان
	تعداد خانوار	تعداد	
...	...	...	۱۳۸۵.....
...	...	...	۱۳۹۰.....
...	...	...	۱۳۹۵.....
...	...	...	۱۳۹۷.....
...	...	...	۱۳۹۸.....
...	...	...	۱۳۹۹.....
.	۱۰۳۲۷۰	۱۷	۱۴۰۰.....
*	۱۰۳۳۷۰	۱۷	۱۴۰۱.....
.	۴۰۳۳۰	۵	بویراحمد.....
.	۱۷۷۴۸	۴	کهگیلویه.....
.	۲۶۷۷۰	۱	گچساران.....
.	۲۸۲۹	۲	دنا.....
.	۵۰۹۱	۱	بهمئی.....
.	۲۸۳۱	۱	باشت.....
.	۴۴۶۵	۲	چرام.....
.	۳۲۰۶	۱	لنده.....
.	.	۰	مارگون.....

(۱) تعداد شهر براساس تعاریف وزارت نفت می باشد.

(۲) شامل تمام شهرهایی است که حداقل بخش هایی از آن، مصرف کنندگان گاز می باشند.

(۳) شامل شهرهایی می باشد که عملیات اجرایی گازرسانی در آن شروع شده است.

مأخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه ریزی

۷-۴ - روستاهای گازرسانی شده^(۱)، خانوارهای تحت پوشش شبکه گازرسانی و روستاهای در حال گازرسانی در پایان سال

روستاهای در حال گازرسانی ^(۳)	روستاهای گازرسانی شده ^(۲)		سال و شهرستان
	تعداد خانوار	تعداد	
...	...	...	۱۳۸۵.....
...	...	...	۱۳۹۰.....
...	...	...	۱۳۹۵.....
...	...	...	۱۳۹۷.....
...	...	...	۱۳۹۸.....
...	...	...	۱۳۹۹.....
۱۲۴	۷۴۳۲۹	۹۲۲	۱۴۰۰.....
۱۳۱	۷۵۷۴۳	۱۰۱۸	۱۴۰۱.....
۳۷	۳۴۴۸۰	۳۷۷	بویراحمد.....
۶۱	۱۲۶۹۴	۲۲۰	کهگیلویه.....
۰	۷۰۷۹	۶۴	گچساران.....
۹	۸۵۴۹	۱۰۱	دنا.....
۱۷	۴۰۲۲	۷۹	بهمنی.....
۰	۲۷۶۴	۸۲	باشت.....
۷	۳۹۷۳	۶۶	چرام.....
۰	۲۱۸۱	۲۹	لنده.....
۰	۰	۰	مارگون.....

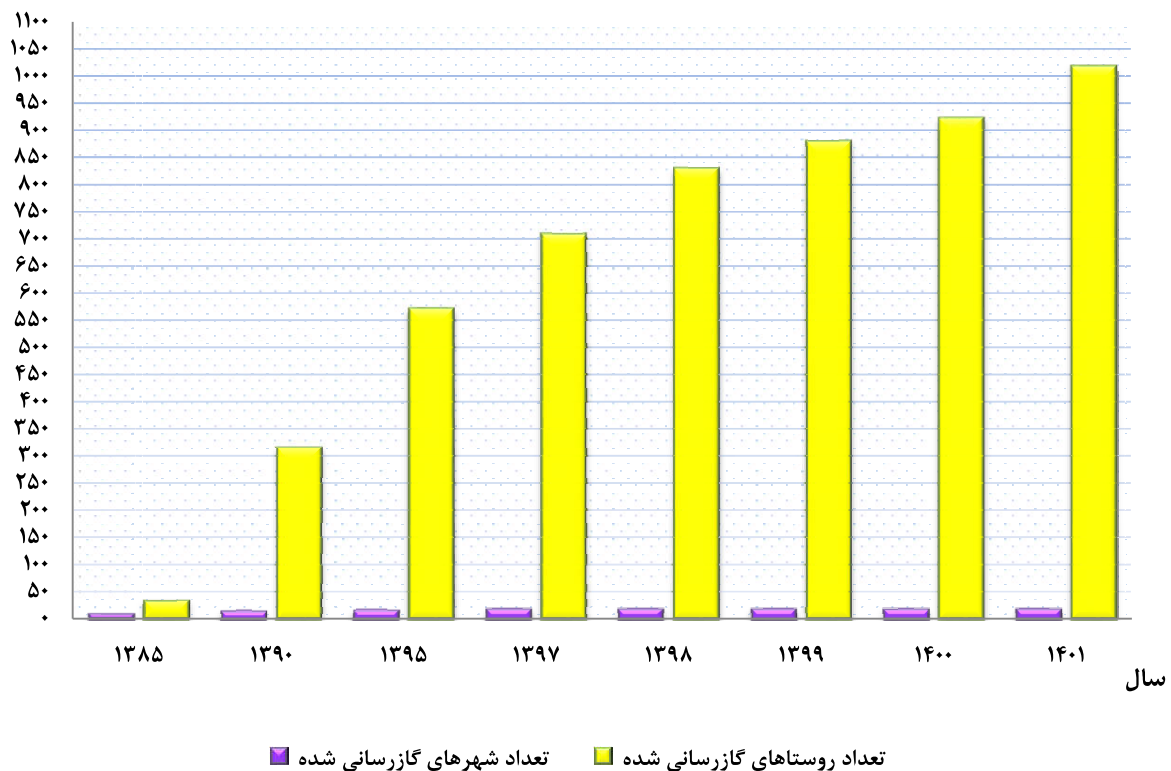
(۱) تعداد روستا براساس تعاریف وزارت نفت می باشد.

(۲) شامل تمام روستاهایی است که حداقل بخش هایی از آن، مصرف کنندگان گاز می باشند.

(۳) شامل روستاهایی می باشد که عملیات اجرایی گازرسانی در آن شروع شده است.

مأخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه ریزی

۷-۱- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده در پایان سال ۱۴۰۰

مبنا: جدول ۷-۳ و ۷-۴

۷-۵- تعداد انشعاب گاز موجود^(۱) و مصرف کنندگان گاز طبیعی به تفکیک نوع در پایان سال

تعداد انشعاب (فقره)							سال و شهرستان
نیروگاه	پتروشیمی	کشاورزی	صنعتی	تجاری-عمومی	خانگی	جمع	
...	...	...	...	...	...	...	۱۳۸۵
...	...	...	...	...	...	...	۱۳۹۰
...	...	...	...	...	...	...	۱۳۹۵
...	...	...	...	...	...	...	۱۳۹۷
...	...	...	...	...	...	...	۱۳۹۸
...	...	...	...	...	...	۱۳۴۰۲۹	۱۳۹۹
...	...	...	...	...	...	۱۳۸۱۱۱۹	۱۴۰۰
...	...	...	...	...	...	۵۴۵۷۰	۱۴۰۱
...	...	...	...	...	...	۲۲۶۴۶	بویراحمد
...	...	...	...	...	...	۲۵۶۰۴	کهگیلویه
...	...	...	...	...	...	۱۰۰۲۹	گچساران
...	...	...	...	...	...	۸۲۹۳	دنا
...	...	...	...	...	...	۵۵۸۹	بهمئی
...	...	...	...	...	...	۷۴۶۰	باشت
...	...	...	...	...	...	۴۶۹۸	چرام
...	...	...	...	...	...	...	لنده
...	...	...	...	...	...	۱۳۴۰۲۹	مارگون

۵-۷- تعداد انشعاب گاز موجود^(۱) و مصرف کنندگان گاز طبیعی به تفکیک نوع در پایان سال (دنباله)

سال و شهرستان	مصرف کنندگان						
	جمع	خانگی	تجاری-عمومی	صنعتی	کشاورزی	پتروشیمی	نیروگاه
.....۱۳۸۵	...	...	...	...	...	...	...
.....۱۳۹۰	...	...	...	...	...	...	...
.....۱۳۹۵	...	...	...	...	...	...	...
.....۱۳۹۷	...	...	...	...	...	...	...
.....۱۳۹۸	...	...	...	...	...	...	...
.....۱۳۹۹	...	...	...	...	...	...	...
.....۱۴۰۰	۲۱۵۹۹۹	۲۰۶۳۲۴	۸۹۹۶	۳۵۰	۲۹۸	۰	۳
.....۱۴۰۱	۲۳۶۰۵۷	۲۱۴۹۱۷	۱۰۳۳۹	۴۳۱	۳۲۳	۰	۴
.....بویراحمد	۱۰۰۵۵۹	۹۴۷۴۸	۵۳۹۴	۲۵۲	۱۴۳	۰	۲
.....کهگیلویه	۳۲۰۸۵	۳۰۷۱۶	۱۲۸۲	۳۹	۴۱	۰	۰
.....گچساران	۴۳۹۱۶	۴۲۲۹۷	۱۵۰۱	۷۶	۳۲	۰	۱
.....دنا	۱۳۸۴۴	۱۳۰۹۲	۶۶۸	۲۸	۵۳	۰	۰
.....بهمنی	۹۴۰۳	۹۱۳۰	۲۴۸	۳	۲۰	۰	۰
.....باشت	۷۱۶۰	۶۷۳۵	۳۹۸	۷	۱۶	۰	۱
.....چرام	۱۰۱۵۲	۹۶۷۲	۴۴۳	۲۰	۱۳	۰	۰
.....لنده	۶۶۵۳	۶۴۰۶	۲۳۵	۴	۵	۰	۰
.....مارگون	۲۲۸۵	۲۱۲۱	۱۶۰	۲	۰	۰	۰

(۱) انشعاب هایی که هنوز به مرحله بهره برداری نرسیده است را نیز شامل می شود.

مأخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه ریزی

۶-۷- میزان مصرف گاز طبیعی به تفکیک نوع در پایان سال ۱۴۰۱ (میلیون متر مکعب)

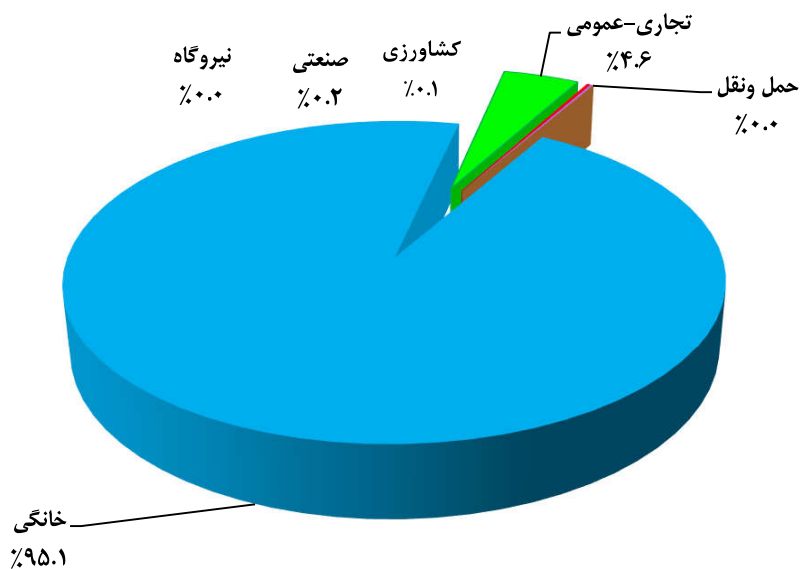
سال و شهرستان	جمع	خانگی	تجاری-عمومی	صنعتی
.....۱۳۸۵	۳۰۴	...	...	...
.....۱۳۹۰	۵۱۱	...	...	...
.....۱۳۹۵	۴۶۹	...	...	...
.....۱۳۹۷	۶۰۳	...	...	...
.....۱۳۹۸	۶۴۳	...	...	...
.....۱۳۹۹	۷۴۲	...	...	...
.....۱۴۰۰	۷۶۱/۶۱	۴۱۹/۱۹	۴۴/۱۷	۱۴۳/۵۶
.....۱۴۰۱	۸۱۷	۴۷۵	۵۳/۵	۱۴۶
.....بویراحمد	۳۷۱	۲۶۱	۳۳	۲۸
.....کهگیلویه	۹۴	۶۴	۶	۷
.....گچساران	۱۲۵	۵۳	۶	۱۵
.....دنا	۴۵	۳۵	۳	۱
.....بهمئی	۲۱	۱۴	۱	۱
.....باشت	۲۲	۱۲	۱	۱
.....چرام	۲۵	۱۹	۱	۱
.....لنده	۱۲	۱۰	۰/۵	۰
.....مارگون	۱۰۲	۷	۱	۹۳

۷-۶- میزان مصرف گاز طبیعی به تفکیک نوع در پایان سال ۱۴۰۱ (دنباله) (میلیون متر مکعب)

سال و شهرستان	کشاورزی	پتروشیمی	نیروگاه	حمل و نقل
.....۱۳۸۵	...	...	...	...
.....۱۳۹۰	...	...	...	...
.....۱۳۹۵	...	...	...	...
.....۱۳۹۷	...	...	...	...
.....۱۳۹۸	...	...	...	...
.....۱۳۹۹	...	...	...	...
.....۱۴۰۰	۱۵/۳۷	...	۴۶/۲۸	۹۳/۰۴
.....۱۴۰۱	۱۸/۵	...	۹۴	۳۱
.....بویراحمد	۸	...	۴۱	۰
.....کهگیلویه	۳	...	۱۴	۰
.....گچساران	۲	...	۱۸	۳۱
.....دنا	۳	...	۳	۰
.....بهمنی	۱	...	۴	۰
.....باشت	۱	...	۷	۰
.....چرام	۰/۳	...	۴	۰
.....لنده	۰/۲	...	۱	۰
.....مارگون	۰	...	۱	۰

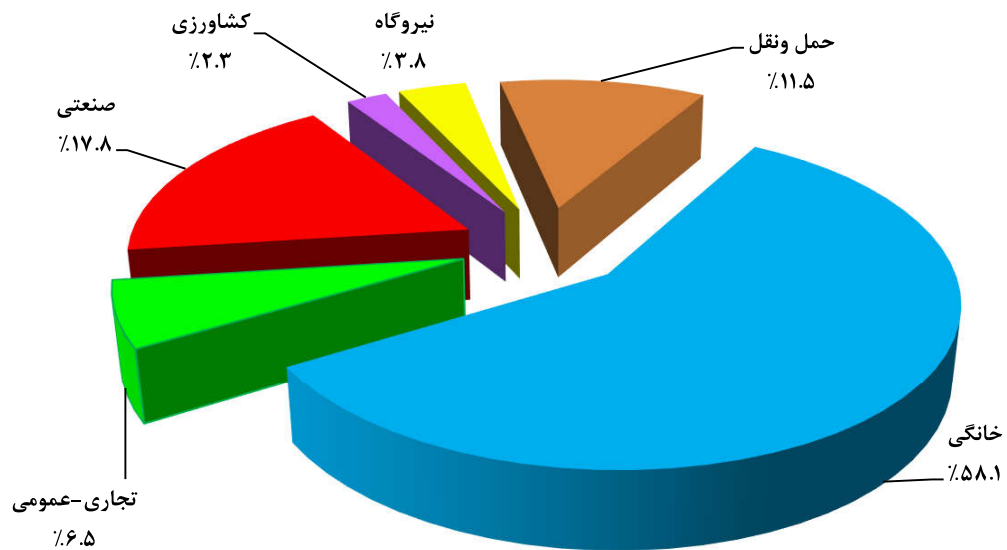
مأخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه ریزی

۷-۲- تعداد مصرف کنندگان گاز طبیعی به تفکیک نوع در پایان سال ۱۴۰۰

منبع: جدول ۷-۵

۷-۳- میزان مصرف گاز طبیعی به تفکیک نوع در پایان سال ۱۴۰۰

مینا: جدول ۶-۷

